

Uus teadusdoktor Kristel Ehala-Aleksejev

KEHAKOMPOSITSIIONI, RASVUMISE NING RASVUMISEGA SEOTUD ELUVIISI NING TERVISENÄITAJATE SEOSD MEHEPOOLSE REPRODUKTIIVFUNKTSIOONIGA

12. juunil 2019 kaitses Kristel Ehala-Aleksejev arstiteaduse filosoofia-doktori väitekirja „Kehakompositiooni, rasvumise ning rasvumisega seotud eluviisi ning tervisenäitajate seosed mehepoolse reproduktiiv-funktsiooniga“ (*The associations between body composition, obesity and obesity-related health and lifestyle conditions with male reproductive function*). Väitekirja juhendaja oli dotsent Margus Punab TÜ kliinilise meditsiini instituudist. Oponeeris professor Stefan Arver Rootsi Karolinska Ülikoolihaiglast.

Probleemid laste saamisel puudutavad ligi 15 protsenti viljakas eas paaridest ning pooltel juhtudel osutavad muutused mehega seotud teguritele. Viimase sajandi vältel on meeste sperma kvaliteet oluliselt halvenenud. Viljakusnäitajate võimaliku halvenemise põhjusena nähakse teiste tegurite kõrval kiiresti muutunud eluviise ning teisenenud liikumis- ja söömisharjumusi.

Paralleelselt viljakusprobleemide kasvuga on kolmekordistunud ülekaaluliste meeste osakaal. Ülekaal on ka Eesti meeste probleem. On uuringuid, kus on leidnud kinnistust rasvumise negatiivne mõju

viljakusvõimele, ja ka neid, kus on seda eitatud. Vastukäivad uurimistulemused iseloomustavad ka vööpiirkonna rasvumisega seonduva metaboolse sündroomi ja sperma kvaliteedi seoseid. Küll ollakse pea ühiselt nõus, et ülekaal mõjutab hormonaalset tasakaalu, mis väljendub eelkõige testosterooni taseme languses.

Meeste viljakust hinnatakse põhiliselt seemnevedeliku analüüsi alusel. Samas on viljakuspotentsiaali määramise üheks lihtsamaks meetodiks munandite mahu mõõtmine, kuid kriitilist munandimahtu, mis tagaks adekvaatse reproduktiiv-funktsiooni, pole siiani kindlaks määratud. Eelnevat arvestades parandaks eluviisi, ülekaalu ning ülekaaluga seonduvate tervisenäitajate ja viljakusparameetrite seoste täpsem selgitamine nõustamise kvaliteeti.

Viljatute paaride meespartnerite ja rasedate naiste meeste uurimine ning tulemuste analüüs näitas, et rühmade võrdluses oli rohkem ülekaalulisi ning metaboolse sündroomiga mehi viljatute paaride hulgas. Vööpiirkonna rasvumine seonduv mõlemas rühmas viljakus-

näitajate halvenemisega. Olulise tulemusena ilmnes, et kaalutõusust ja vööpiirkonna rasvumisest olid enam mõjutatud väiksema munandimahuga mehed.

Metaboolse sündroomi ja spermanäitajate seoseid ei saadud, kuid esines negatiivne seos metaboolse sündroomi ja testosterooni taseme vahel.

Lisaks näidati uuringuga esimest korda seoseid gammaglutamüül-transferaasi (GGT) taseme ja viljakustaseme languse vahel. Uuritavate meeste alkoholitarvitamine seonduv ülekaaluga. Alkoholitarvitamine koos GGT taseme tõusuga oli negatiivselt seotud sperma parameetritega.